EBÛ BEKR-İ NAKKAŞ

Hadîs ve tefsîr âlimi. Aslen Musullu olup, 266 (m. 879)'da Bağdâd'da doğdu ve orada yetişti. Künyesi, Ebû Bekr olup, ismi, Muhammed bin Hasen bin Muhammed bin Zeyd en-Nakkâş'dır. Gençliğinde tavan ve duvarları boyadığı, nakış işlediği için "Nakkaş" denildi. Ebû Bekr-i Nakkaş ismi ile tanındı. 351 (m. 952) yılında vefât etti. İlim öğrenmek için doğuda ve batıda birçok yeri dolaştı. Mısır'dan, Maveraünnehr'e kadar olan yerlerdeki ilim merkezlerine; Kûfe, Basra, Mekke-i mükerreme, Mısır, Şam, Cezîre, Musul, Cibâl ve Horasan'a gitti.

Buralarda meşhûr âlimlerin derslerinde ve sohbetlerinde bulundu. Muhammed bin Ali Saig, İshâk bin Süneyn Huttulî, Ebû Müslim Keccî, İbrâhîm bin Zâhir Havânî, Muhammed bin Abdullah bin Süleymân Hazermî, Ahmed bin Muhammed bin Reşîd bin Mısrî, Hasen bin Süfyân ve daha birçok âlimden ilim tahsil edip hadîs-i şerîf rivâyet etti. Küçük yaşta Kur'ân-ı kerîm kırâatinde ileri bir seviyeye yükselen Ebû Bekr-i Nakkaş, Hârûn bin Mûsâ Ahfeş, İbn-i Ebî Mihrân ve daha başka âlimlerden Kur'ân-ı kerîmin kırâatini öğrendi. Zamanında kırâat ve tefsîr ilminde Irak'ın en büyük âlimi oldu. Yüzbin hadîs-i şerîfi râvileriyle birlikte ezberleyerek hadîs ilminde hafız oldu. Günahlardan çok sakınır, harama düşmek korkusundan şüpheli olan şeyleri terk ettiği gibi, mübahların da birçoğunu terk ederdi. Sözü doğru, anlayışı çok, ilmi bol, ma'rifeti geniş bir zâttı. Çok kitap yazdı. Kitaplarla dolu bir evi vardı.

Kendisinden, birçok âlim ilim öğrenip hadîs-i şerîf rivâyet etti. Ebû Bekr bin Mücâhid, Ca'fer bin Muhammed Huldî, Dâre Kutnî, İbn-i Şahin, Ebû Ahmed Ferâdî, Ebû Ali bin Şâzân ve daha pekçok âlim bunlar arasındaydı. Kırâat ilminde Ebû Bekr Ahmed bin Hüseyn bin Mihrân ve Ebû Hüseyn Hammanî'yi yetiştirdi. Değişik kırâat usûllerini onlara öğretti. Bilhassa hocası Ahfeş'ten öğrendiği İbn-i Âmir'in kırâatini ta'lîm ettirdi. Talebeleri de Allahü teâlânın rızâsını kazanmak için, hocalarından aldıkları ilimleri insanlara öğretmeye gayret ettiler.

Ebü'l-Hasen İbn-i Fadl-ı Kattân anlatır: "Ebû Bekr-i Nakkaş, ölüm döşeğinde iken yanında idim. Vefât etmeden önce üç defa yüksek sesle, Saffât sûresi altmışbirinci âyet-i kerîmesi olan, "Amel edenler, böyle ni'mete kavuşmak için amel etsinler" diyerek, rûhunu teslim etti."

Ebû Bekr-i Nakkâş'ın bildirdiği bir hadîs-i şerîf şöyledir: Abdullah bin Abbâs (radıyallahü anh) şöyle anlattı: "Ben Resûlullah efendimizin huzûrunda bulunuyordum. Resûlullahın mübârek kucağının sol tarafında Mısırlı mübârek zevcesi Mâriye'den olan oğlu İbrâhîm, sağ tarafında ise, torunu Hazreti Hüseyn var idi. Bir kere birini, bir kere diğerini seviyordu. Bu sırada Cebrâil (aleyhisselâm) teşrîf edip, vahiy getirdi. Sonra oradan ayrıldı. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz: "Bana Cebrâil (aleyhisselâm) geldi. "Yâ Muhammed! Rabbin sana selâm ediyor. Senin için oğlun İbrâhîm ile, torunun Hüseyn cem (ikisi beraber) olmıyacak, ikisinden birini, diğerine karşılık feda et (ikisinden birisini tercih et) diye buyuruyor"dedi. Sonra Resûlullah (aleyhisselâm) oğlu İbrâhîm'e bakıp ağladılar. Hazreti Hüseyn'e bakıp, yine ağladılar. Sonra: "İbrâhim öldüğü zaman ona benden başka üzülen olmaz. Hüseynin annesi Fâtıma, babası amcamın oğlu Ali'dir. O ölürse, kızım Fâtıma ve amcamın oğlu üzülecekler. Onlar üzüleceğine ben üzülürüm. Ey Cebrâil! İbrâhim'in rûhunu al! Onun için İbrâhimi feda ettim" buyurdu. Üç gün sonra Resûlullahın (aleyhisselâm) oğlu İbrâhîm'in rûhu alındı. Resûlullah efendimiz, Hazreti Hüseyn'i, kendisine doğru gelirken görünce, onu öptü, bağrına bastı.

Pek çok kıymetli kitap yazan Ebû Bekr-i Nakkâş'ın eserlerinden ba'zıları şunlardır: Tefsîr ilminde "Şifâ-üs-sudûr", Kur'ân-ı kerîm ve ma'nalarına dair "el-Muvaddah" ve "el-İşâret", ayrıca, Sıdk-ul-akl, el-Menâsik, Ahbâr-ul-kısas, Zemm-ül-hased, Delâil-ün-Nübüvve ve Kur'ân-ı kerîm âlimleri hakkında üç değişik tabakattan meydana gelen "el-Mu'cem-ül-kebîr" adlı eserler de, ona âittir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Vefeyât-ül-a'yân cild-4, sh. 298

2) Târîh-i Bağdâd cild-2, sh. 201

3) Mu'cem-ül-müellifîn cild-9, sh. 214

4) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 908

5) Tabakât-ul-müfessirîn (Süyûtî) sh. 29

6) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 8, 9

7) Miftâh-üs-se'âde cild-2, sh. 81, 82

8) Tabakât-ül-müfessirîn (Dâvûdî) cild-2, sh. 131

9) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 145

10) Mîzân-ul-i'tidâl cild-3, sh. 520